

11.11.2011

Yleisradion tehtävä, valvonta ja rahoitus

1 Julkiselle yleisradiopalvelulle toimintaa ohjaava määrittely

Suomalaisten saatavilla on monipuolinen ja laadukas mediatarjonta. Se koostuu mainosrahoitteisista ja maksullisista televisio- ja radiopalveluista, laajasta painetusta ja sähköisestä lehdistötarjonnasta sekä julkisin varoin rahoitetusta yleisradiopalvelusta. Tästä kokonaisuudesta tulisi pitää hyvä huoli – julkisen palvelun ohella myös yksityisistä mediapalveluista.

Ennen internet-aikaa Yleisradio kilpaili ohjelmillaan lähinnä yksityisten televisio- ja radioyritysten kanssa. Internet-aikana Yleisradio on siirtynyt kilpailemaan verkkopalveluillaan myös lehdistön kanssa.

Yleisradio aikoo siirtää resursseja lähetystoiminnasta verkkojulkaisemiseen¹. Yhtiö on muuntautumassa radio- ja tv-yhtiöstä myös julkaisijaksi - Yleisradiosta Yleismediaksi. Mitä alueellisemmista palveluista on kyse, sitä kireämmäksi kilpailutilanne paikallisen lehdistön ja julkisen palvelun välillä muodostuu.

Lisäämällä ilmaisia verkkopalveluja Yleisradio syö kotimaiselta lehdistöltä menestyksen eväitä. Kun lehdet yrittävät rakentaa liiketaloudellisesti kannattavia maksullisia julkaisupalveluja, ne joutuvat kamppailemaan julkisrahoitteista ilmaistarjontaa vastaan. Uuden liiketoiminnan synnyttäminen tällaisessa asetelmassa on vaikeaa.

Jos julkiset verkkojulkaisupalvelut vievät lisäksi osan mainosrahoitteisten verkkolehkien lukijoista, lehtien houkuttelevuus ilmoittajien silmissä heikkenee. Alenevat ilmoitustuotot merkitsevät heikentyviä mahdollisuuksia tarjota laadukasta ja monipuolista sisältöä – kansalaisten mediatarjonta köyhtyy ja yksipuolistuu.

Yleisradion siirtyminen verkkojulkaisijaksi ei ole kansalaisten etu

Julkaisutarjonnassa ei ole puutetta, joka vaatisi paikkaamista julkisin varoin. Suomalaisten saatavilla on painettujen lehtien ohella myös lähes 200 ammattitaitoisesti toimitettua verkkosanomalehteä.

Julkisen palvelun rahoitusmallia tärkeämpää on ratkaista, mitä rahoituksella tehdään. Yleisradio-uudistuksessa keskeisin asia on siis julkisen palvelun määrittely.

Julkisia varoja ei ole perusteltua käyttää verkkojulkaisutarjonnan paisuttamiseen. Julkinen rahoitus tulisi sen sijaan suunnata korkeatasoiseen ja viestinnän moniarvoisuutta edistävään radio- ja televisiotarjontaan. Radio- ja televisio-ohjelmistoja ja niihin elimellisesti liittyviä lisä- ja oheispalveluita voidaan tarjota teknologianeutraalisti erilaisissa jakelukanavissa, myös verkossa.

Viestinnän Keskusliitto on ehdottanut julkisen palvelun tehtävän muotoilua Yleisradiolaissa seuraavasti:

¹ Yleisradion tiedote 4.10.2011

Yhtiön tehtävänä on tuoda viestinnän moniarvoisuutta edistävä ja yhteiskunnan demokraattisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeita tyydyttävä julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita vastaavia julkisen palvelun ohjelmistoon liittyviä sisältöpalveluja voidaan tarjota kaikissa televerkoissa edellyttäen, ettei tarjonta vääristä kilpailua joukkoviestinnässä yleisen edun vastaisesti.

Ehdottamamme pykälämuotoilu on linjassa EU-säätelyn kanssa ja ottaa huomioon Yleisradion toiminnan kilpailuvaikutukset mediamarkkinoilla. Myös kilpailuvirasto on korostanut, että julkisen palvelun tehtävän määrittelyn tulisi sisältää kilpailuvaikutusten arviointi².

2 Valvonta Viestintävirastoon

Yleisradiotoimintaa koskevan komission tiedonannon³ mukaan julkisen palvelun valvonta tarkoittaa sen valvomista, että:

- määritettyä palvelua todella tarjotaan ja
- uudet palvelut eivät vääristä kilpailua yleisen edun vastaisella tavalla (markkinavaikutusten arviointi).

Yleisradion hallintoneuvosto, yhtiön oma elin, ei voi uskottavasti valvoa yhtiön palvelujen markkinavaikutuksia.

Hallintoneuvostolla on lain nojalla velvollisuus edistää yhtiön etua. Jos yhtiön etu olisi ristiriidassa yleisen edun ja yksityisten markkinatoimijoiden edun kanssa, hallintoneuvoston pitäisi tehdä päätöksensä Yleisradion edun mukaisesti.

On välttämätöntä, että Yleisradion julkista palvelua ja yhtiön uusia palveluja arvioi yhtiöstä riippumaton, ulkopuolinen toimija. Valvonnan järjestämisessä on huolehdittava niiden toimijoiden oikeusturvasta, joiden toimintaan Yleisradion palveluilla on vaikutusta. Komission tiedonannon mukaan valvonnan perusteella on voitava määrätä asianmukaisia korjaustoimenpiteitä.

Uusien palvelujen valvontatehtävä voitaisiin järjestää Viestintäviraston yhteyteen, joka muutoinkin on televisio- ja radiotoimintaa valvova viranomainen.

3 Ei mainosrahoitusta

Julkinen yleisradiopalvelu tulee rahoittaa julkisin varoin. Keskeisintä Yleisradion rahoitusratkaisussa on mediakilpailun ja monipuolisen mediatarjonnan kannalta se, ettei Yleisradion toimintaa rahoiteta mainosin. Nykyinen käytäntö on tässä suhteessa osoittautunut toimivaksi.

² Kilpailukatsaus 2: Viisas säätely – toimivat markkinat. Toim. Ari Ahonen. Kilpailuviraston selvityksiä 1/2011

³ Komission tiedonanto valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan (2009/C 257/01)